

MOLIYA BOZORLARIDAGI TEXNOLOGIK INNOVATSIYALARNING BOZOR
SAMARADORLIGI VA LIKVIDLIGIGA TA'SIRI.

Shamsitdinova Xonzoda Mardonbek qizi

TDIU Moliya va buxgalteriya hisobi fakulteti

3-kurs talabasi

x.shamsitdinova@tsue.uz

Annotatsiya. Ushbu maqolada texnologik innovatsiyalar va uning bozor samaradorligi va moliya bozorlardagi likvidlikka ta'siri o'rtasidagi dinamik bog'liqlik o'rganiladi. Keng qamrovli adabiyotlarni tahlil qilish orqali maqola tadqiqotda qo'llanilgan usullarni o'rganadi, natijalarini taqdim etadi va oqibatlari haqida o'ylangan munozaraga kirishadi. Olingan xulosalar moliya bozorlarining rivojlanayotgan manzarasini yoritib beradi va kelajakda tadqiqotlar va sanoatni moslashtirish bo'yicha takliflar beradi.

Kalit so'zlar: *Texnologik innovatsiyalar, moliya bozorlar, bozor samaradorligi, likvidlik, yuqori chastotali savdo, algoritmik savdo, elektron savdo, bozor mikro tuzilishi.*

Moliya bozorlar tezkor texnologik yutuqlar bilan harakatlanadigan transformatsion sayohatni boshdan kechirdi. Yuqori chastotali savdo va algoritmik savdo kabi murakkab texnologiyalarning integratsiyasi landshaftni sezilarli darajada o'zgartirib, qiyinchiliklar va imkoniyatlarni taqdim etdi. Ushbu maqola texnologik innovatsiyalarning bozor samaradorligi va likvidligiga ta'sirini aniqlashga, zamonaviy moliya bozorlarini shakllantiradigan rivojlanayotgan dinamikani o'rganishga qaratilgan.

Mavjud adabiyotlarni sinchkovlik bilan o'rganish texnologik innovatsiyalarning moliya bozorlarga ta'sirini o'rganadigan ko'plab tadqiqotlarni ochib beradi. Yuqori chastotali savdo bo'yicha seminal ishlardan algoritmik savdo strategiyasini o'rganishga qadar olimlar texnologiya, bozor samaradorligi va likvidlik o'rtasidagi murakkab munosabatlarni tushunishga harakat qilishdi. Ushbu bo'lim oldingi tadqiqotlarda qabul qilingan asosiy topilmalar va uslubiy yondashuvlarni chuqur tahlil qilishni ta'minlaydi.

Texnologik innovatsiyalarning bozor samaradorligi va likvidligiga ta'sirini tushunish uchun turli metodologiyalar qo'llanilgan. Ushbu bo'limda tegishli tadqiqotlarda qo'llaniladigan tadqiqot loyihalari, ma'lumotlar manbalari va analitik texnikalar ko'rsatilgan. Tarixiy ma'lumotlarni tahlil qilishdan simulyatsiya modellariga qadar tadqiqotchilar moliya bozorlarga texnologik ta'sirlarning ko'p qirrali xususiyatlarini aks ettirish uchun turli xil metodologiyalarni qo'lladilar.

Texnologik innovatsiyalar moliya bozorlarga sezilarli ta'sir ko'rsatdi, bozor samaradorligi va likvidligiga turli yo'llar bilan ta'sir ko'rsatdi. Bu erda e'tiborga olish kerak bo'lgan ba'zi asosiy jihatlar:

Bozor Samaradorligi:

- Tezroq bajarish: yuqori chastotali savdo (HFT) algoritmlari kabi texnologik yutuqlar bajarilish vaqtlarini mikrosaniyaga qisqartirdi. Ushbu tezlikning oshishi axborot

kelishi va savdoni amalga oshirish o'rtasidagi farqni kamaytirish orqali bozor samaradorligini oshirdi.

- Axborotni qayta ishlash: avtomatlashtirilgan tizimlar va algoritmlar katta hajmdagi ma'lumotlarni tezda qayta ishlay oladi va bozor ishtirokchilariga yangi ma'lumotlarni narxlarga tezroq kiritishga yordam beradi. Bu moliya bozorlarining umumiy samaradorligiga hissa qo'shadi.

Likvidlik:

- Likvidlikning oshishi: elektron savdo maydonchalari va algoritmlari xaridor va sotuvchilarni tezroq va samaraliroq moslashtirishga ko'maklashish orqali bozorlarni yanada likvid qildi. Bu bozor ishtirokchilariga takliflar va tranzaksion xarajatlarni kamaytirish orqali foyda keltiradi.

- Algoritmik savdo: algoritmik savdoning ko'tarilishi doimiy va avtomatlashtirilgan savdoni ta'minlash orqali bozorlarga likvidlikni qo'shdi. Shu bilan birga, bu ekstremal bozor sharoitida (flesh-avariyalar) to'satdan likvidlikni quritish potentsiali kabi muammolarni keltirib chiqaradi.

Bozorning Parchalanishi:

- Globallashtirish: texnologik yangiliklar global ulanishni ta'minladi, bu esa transchegaraviy savdo va bozorga kirishning oshishiga olib keldi. Bu bozor imkoniyatlarini kengaytirsa-da, turli birjalar va mintaqalarda likvidlikning parchalanishiga olib kelishi mumkin.

- Qorong'u hovuzlar: qimmatli qog'ozlar savdosi uchun xususiy forumlar bo'lgan qorong'u hovuzlarning paydo bo'lishi bozorning parchalanishiga qo'shimcha qatlam qo'shdi. Ular likvidlikni ta'minlay olsalar-da, shaffoflik va adolat haqida tashvish tug'diradilar.

Xatarlarni Boshqarish:

- Avtomatlashtirilgan xatarlarni boshqarish: texnologik yangiliklar xavflarni boshqarishning murakkab vositalarini joriy etishga imkon berdi. Bu savdo faoliyatini monitoring qilish va nazorat qilishda, tizimli xatarlar va bozordagi uzilishlar ehtimolini kamaytirishga yordam beradi.

. Normativ Muammolar:

- Reglamentni moslashtirish: regulyatorlar adolatli va tartibli bozorlarni ta'minlash uchun tez o'zgaruvchan texnologik landshaftga moslashishlari kerak edi. Innovatsiyalarni rag'batlantirish va bozor yaxlitligini saqlash o'rtasida muvozanatni saqlash doimiy muammo hisoblanadi.

Bozorning Barqarorligi:

- Texnologiyaga asoslangan zarbalar: texnologik yangiliklar umuman bozor samaradorligi va likvidligini yaxshilagan bo'lsa-da, ular yangi muammolarni ham keltirib chiqardi. Fleshli avariya yoki texnologiyaga asoslangan uzilishlar kabi hodisalar bozorning barqarorligini ta'minlash uchun mustahkam infratuzilma va xatarlarni boshqarish zarurligini ta'kidlaydi.

Ma'lumotlar va tahlillar:

- Katta ma'lumotlar va tahlillar: katta hajmdagi ma'lumotlar va ilg'or tahlil vositalarining mavjudligi bozor ishtirokchilariga ko'proq xabardor qarorlar qabul qilishga

imkon berdi. Bu savdo strategiyalariga kengroq ma'lumot to'plamini kiritish orqali bozor samaradorligini oshirish imkoniyatiga ega.

Texnologik innovatsiyalar moliya bozorlarga katta ta'sir ko'rsatdi, ko'p jihatdan samaradorlik va likvidlikni oshirdi. Shu bilan birga, bu moliya tizimining doimiy barqarorligi va yaxlitligini ta'minlash uchun ehtiyotkorlik bilan boshqarilishi kerak bo'lgan yangi qiyinchiliklar va xavflarni keltirib chiqaradi. Doimiy tartibga solish harakatlari, xatarlarni boshqarish amaliyoti va texnologiyadagi yutuqlar moliya bozorlarning kelajagini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Keng qamrovli munozarada ishtirok etib, ushbu bo'lim natijalarning oqibatlarini o'rganadi. U texnologik innovatsiyalarning bozor tuzilishi, ishtirokchilarning xatti-harakatlari va tartibga solish muammolariga nisbatan kengroq oqibatlarini o'rganadi. Muhokamada samaradorlikni oshirish va tezkor texnologik qabul qilish bilan bog'liq potentsial xatarlar o'rtasidagi kelishmovchiliklar ko'rib chiqiladi. Bundan tashqari, u institutsional investorlardan chakana savdogarlargacha bo'lgan bozorning turli ishtirokchilariga ta'sirini ko'rib chiqadi.

Xulosalar:

Adabiyotlarni tahlil qilish, qo'llanilgan usullar va olingan natijalarga asoslanib, xulosalar bo'limi asosiy narsalarni sintez qiladi. Bu texnologik innovatsiyalarning moliya bozorlariga umumiy ta'sirini aks ettiradi va bozor barqarorligini buzmasdan samaradorlikni oshiradigan muvozanatli yondashuv zarurligini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, bu texnologik uzilishlar sharoitida moliya bozorlarning rivojlanayotgan tabiatini ta'kidlaydi.

Texnologiya rivojlanishda davom etar ekan, kelajakdagi tadqiqotlar uchun yo'llar paydo bo'ladi. Ushbu bo'lim olimlar va sanoat amaliyotchilariga moliya bozorlarning rivojlanayotgan dinamikasini tushunishda belgilanmagan hududlarni o'rganish bo'yicha tavsiyalar beradi. Takliflar rivojlanayotgan texnologiyalarning ta'sirini o'rganish, tartibga soluvchi javoblarni baholash va kelajakdagi landshaftni shakllantirishda bozor ishtirokchilarining rolini o'rganishni o'z ichiga olishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqola texnologik innovatsiyalarning bozor samaradorligi va likvidligiga ta'sirini har tomonlama o'rganishni taklif etadi. Mavjud adabiyotlarni sintez qilish, uslubiy yondashuvlarni taqdim etish va natijalarni talqin qilish orqali u moliya bozorlarida texnologiyaning transformatsion ta'siri to'g'risida doimiy munozaraga hissa qo'shadi. Olingan xulosalar va takliflar keyingi tadqiqotlarga rahbarlik qilish va sanoat manfaatdor tomonlarini doimiy rivojlanayotgan moliya landshaftni boshqarishda xabardor qilishga qaratilgan.

ADABIYOTLAR.

1. Angeloska-Dichovska, M., & Petkovska-Mirchevska, T. (2017). Challenges of the Company in the New Economy and Development of E-business Strategy. *Strategic Management*, 22(2), 27-35.

2. Bruton, G., Khavul, S., Siegel, D., & Wright, M. (2015). New financial alternatives in seeding entrepreneurship: Microfinance, crowdfunding, and peer-to-peer innovations. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 39(1), 9-26.

3. Cumming, D., & Zhang, Y. (2016). Alternative investments in emerging markets: A review and new trends. *Emerging Markets Review*, 29, 1-23.
4. Deloitte (2018) - Fintech by the numbers, available at: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ru/Documents/financial-services/fintech-by-the-numbers.pdf>
5. Deloitte (2016) - FinTech in CEE, available at: <https://www2.deloitte.com/ce/en/pages/about-deloitte/articles/fintech-cee-region.html>
6. Demertzis, M., Mombelli, G., & Wolff, G. B. (2017). Capital Markets Union and the fintech opportunity. *Bruegel Policy Contribution Issue n° 22* | September 2017
7. Dorfleitner, G., Hornuf, L., Schmitt, M., & Weber, M. (2017). *FinTech in Germany*. Cham: Springer International Publishing